

ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΟΥΣ ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΚΟΣΜΙΔΗΣ Π.¹, και ΜΠΑΓΑΚΗΣ Γ.¹

¹ Μονάδα Μεθοδολογίας και Προγραμμάτων Εκπαίδευσης Τ.Ε.Ε.Α.Π.Η. Πανεπιστημίου Πατρών
e-mail: kosmidis@sch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σε μια προσπάθεια διερεύνησης των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί στα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.) επιχειρήθηκε να ερευνηθούν και οι αντιλήψεις των γονέων. Για το λόγο αυτό πραγματοποιήθηκε σε Γυμνάσιο έρευνα με ερωτηματολόγιο η οποία στη συνέχεια συμπληρώθηκε με ομαδική συνέντευξη των γονέων. Τα κύρια ευρήματα που αντλήθηκαν από τις απαντήσεις των γονέων ήταν: Τα παιδιά μέσα από τις δραστηριότητες της Π.Ε., δημιουργούν, μαθαίνουν, ξεκουράζονται, ανοίγει το μυαλό τους και φεύγουν από τη στεγνή γνώση. Τα παιδιά στην Π.Ε. νοιώθουν πολύ απελευθερωμένα ενώ στα μαθήματα νοιώθουν πιεσμένα. Ένα πρόγραμμα Π.Ε. να αποτελέσει “χώρο” συνεργασίας των μελών της σχολικής κοινότητας δηλαδή παιδιών, γονέων και καθηγητών.

KOSMIDIS P.¹, and BAGAKIS G.¹

¹ University of Patras, Unit of Methodology and Programmes in Education Department of Early
Childhood Education
e-mail: kosmidis@sch.gr

ABSTRACT

In an effort to explore the problems that the teachers are facing in the Environmental Education programmes (E.E.) it was also attempted to research the parents' opinions. On this account a research, including a questionnaire, was realized in a High School, which was completed by a joint interview of parents. The main findings drawn by the parents' answers were: The children through the E.E. activities, create, learn, relax, become open minded and they get away from the narrow knowledge. In the E.E. programmes the children feel very liberate, whilst in the courses they feel stressed. An E.E. programme must constitute a “space” of collaboration among the school community members, e.g. children, parents and teachers.

Λέξεις κλειδιά: Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Αντιλήψεις γονέων

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία, αποτελεί τμήμα ευρύτερης έρευνας (Κοσμίδης, Μπαγάκης, Κρητικού, Καλουδιώτη, 2005), που πραγματοποιήθηκε στη διάρκεια δύο σχολικών ετών (2001-3), στο Γυμνάσιο Γλυκών Νερών, παράλληλα με την εκπόνηση δύο προγραμμάτων Π.Ε. Ήταν μια προσπάθεια διερεύνησης των λόγων που προκαλούν δυσκολίες και προβλήματα στην υλοποίηση των προγραμμάτων Π.Ε.

Για τις ανάγκες της έρευνας κρίθηκε σκόπιμο να ζητηθούν και οι αντιλήψεις των γονέων, οι οποίες παρουσιάζουν ενδιαφέρον διότι είναι ένας απόηχος των όσων βίωσαν τα παιδιά τους στη

διάρκεια πραγματοποίησης του προγράμματος Π.Ε. αλλά και διότι είναι ένα στοιχείο που δεν έχει επαρκώς διερευνηθεί στην Π.Ε.

Προς την κατεύθυνση αυτή πραγματοποιήθηκε μετά το τέλος του περιβαλλοντικού προγράμματος «*Η Αυλή του Σχολείου μας*», την 2^η χρονιά έρευνας, επιμέρους έρευνα με ερωτηματολόγιο και ομαδική συνέντευξη (Cohen, Manion, 1997) των γονέων.

Η διερεύνηση των αντιλήψεων των γονέων για ζητήματα που αφορούν στην Π.Ε., προτάθηκε από τους εκπαιδευτικούς του προγράμματος Π.Ε.. Ήθελαν να διερευνήσουν τον αντίκτυπο αυτής της εθελοντικής προσπάθειας στην οικογένεια. Μια τέτοια προσπάθεια παρουσιάζει ενδιαφέρον, αφού μπορεί να εκφράσει την εικόνα που απέκτησαν για το πρόγραμμα οι γονείς από τις αναφορές των παιδιών τους και να γίνει η αφορμή για συζήτηση σχετικά με όσα βίωσαν τα παιδιά τους κατά τη διάρκεια αυτού του προγράμματος. Επιπλέον οι γονείς ως ενεργοί πολίτες έχουν τη δυνατότητα συμμετέχουν στα ζητήματα που αφορούν την περιοχή τους και να αποφασίσουν οργανωμένα να συνεργασθούν με τα παιδιά τους στο πλαίσιο της Π.Ε.

Στην εργασία αυτή, παρουσιάζονται τα ευρήματα που αντλήθηκαν από τις απαντήσεις των γονέων στο ερωτηματολόγιο και τις αντιλήψεις τους στην ομαδική συνέντευξη και συζητούνται και αναπτύσσονται προτάσεις προκειμένου να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της Π.Ε. και ειδικότερα όσον αφορά τη βελτίωση της εφαρμογής του προγράμματος

2. ΜΕΘΟΔΟΣ

Οι μέθοδοι που εφαρμόστηκαν, για να διερευνηθούν οι αντιλήψεις των γονέων για τη συμμετοχή των παιδιών τους σε προγράμματα Π.Ε., ήταν η έρευνα με ερωτηματολόγιο και η ομαδική συνέντευξη.

Η έρευνα με το ερωτηματολόγιο. Επιλέχθηκε διότι θεωρήθηκε ότι είναι προσιτή μέθοδος για τους γονείς και απαιτούσε λίγο χρόνο για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Η περιβαλλοντική ομάδα (π.ο.) αποτελείτο από 28 παιδιά, από τα οποία τα 4 ήταν αδέρφια (2 και 2). Δηλαδή συνολικά 13 οικογένειες. Τα ερωτηματολόγια (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1) διανεμήθηκαν από τις καθηγήτριες στα παιδιά της π.ο. προκειμένου να τα δώσουν και στους δύο γονείς τους για συμπλήρωση. Από αυτά επεστράφησαν από τους μαθητές ή από τους ίδιους τους γονείς συμπληρωμένα τα 18 ερωτηματολόγια (σε σύνολο 26). Μερικά μάλιστα από αυτά παρεδόθησαν από τους γονείς στις καθηγήτριες λίγο πριν την ομαδική συνέντευξη.

Η έρευνα με ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε να λειτουργήσει και σαν στάδιο προετοιμασίας για τη συνέντευξη (η οποία θα λάμβανε χώρα μετά από 15 μέρες).

Η ομαδική συνέντευξη. Επιλέχθηκε διότι είναι άμεση και παρέχει τη δυνατότητα εμβάθυνσης σε πτυχές, οι οποίες δεν είναι εύκολα διακριτές με το ερωτηματολόγιο. Η ομαδική συνέντευξη ήταν ημι-δομημένη και χρησιμοποιήθηκαν οι ίδιες ερωτήσεις της έρευνας με το ερωτηματολόγιο ώστε να αποτελέσουν το έναυσμα για συζήτηση αλλά και σαν ένα είδος προετοιμασίας για τους γονείς.

Η ομαδική συνέντευξη αποφασίστηκε από την ερευνητική ομάδα προκειμένου:

- Ø Να διευκρινισθούν περαιτέρω οι απαντήσεις που έδωσαν οι γονείς στο ερωτηματολόγιο,
- Ø Να τεθούν κάποια «χρόνια» ερωτήματα που απασχολούσαν τις καθηγήτριες που πραγματοποιούσαν το πρόγραμμα
- Ø Να δοθεί ο λόγος στους γονείς να εκφράσουν τις αντιλήψεις τους.

Στην ομαδική συνέντευξη των γονέων κλήθηκαν με επιστολή όλοι οι γονείς. Η ομαδική συνέντευξη πραγματοποιήθηκε στις 18 Ιουνίου του 2003 στο χώρο του σχολείου και τελικά έλαβαν μέρος 11 γονείς από 10 οικογένειες (σε σύνολο 13 οικογενειών). Κατά τη διεξαγωγή της διατυπώνονταν τα ερωτήματα του ερωτηματολογίου από τον ερευνητή και τις δύο καθηγήτριες. Πολλές φορές όμως γινότανε εμβόλιμα συμπληρωματικές διευκρινιστικές ερωτήσεις από τον

ερευνητή και την υπεύθυνη καθηγήτρια του προγράμματος. Η ομαδική συνέντευξη διήρκησε 2,5 ώρες και μαγνητοφωνήθηκε, από τον ερευνητή, με τη συναίνεση των συμμετεχόντων σε αυτήν (Altrichter, Posch, Somekh, 2001).

Επισημαίνεται ότι δεν μετείχαν όλοι οι γονείς. (Μετείχαν οι 11 από τους 26, εκπροσωπήθηκαν όμως οι 10 από τις 13 οικογένειες) και ότι υπήρχε διάθεση συμμετοχής από τους γονείς. Στη διάρκεια της συζήτησης εκδηλώθηκαν διάφορες τάσεις που δυσκόλεψαν την διαδικασία της ομαδικής συνέντευξης και που σχετίζονταν με τις προσδοκίες των συνομιλητών:

- ∅ Του ερευνητή, ο οποίος ήθελε να κρατήσει τη συζήτηση στο συγκεκριμένο πλαίσιο της έρευνας,
- ∅ Της υπεύθυνης του προγράμματος καθηγήτριας, που ήθελε να διατυπώσει ερωτήματα τα οποία εξέφραζαν τις σκέψεις, τους προβληματισμούς και τις διαπιστώσεις από την πολυετή εμπειρία της στην Π.Ε.
- ∅ Των γονέων, οι οποίοι μερικές φορές δεν απαντούσαν στις ερωτήσεις αλλά διέκοπταν τη συζήτηση και ζητούσαν να μάθουν για τα παιδιά τους και για την Π.Ε.

Το ενδιαφέρον των γονέων επικεντρώθηκε σε ζητήματα, όπως:

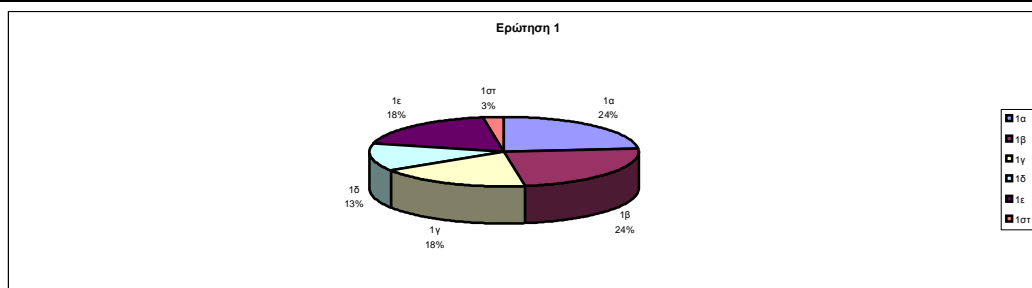
- ∅ Τι συμβαίνει στην Π.Ε.;
- ∅ Πώς είναι τα παιδιά τους στο σχολείο, στην ομάδα;
- ∅ Πώς μπορούν να βοηθήσουν οι γονείς στην ομάδα Π.Ε;

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Τα στοιχεία που παρατίθενται παρακάτω προέρχονται από την επεξεργασία: α) χαρακτηριστικών απαντήσεων των γονέων σε 11 από τις 13 ερωτήσεις του ερωτηματολογίου β) της ομαδικής συνέντευξης των γονέων, έπειτα από την κατηγοριοποίηση σε κάθε ερώτηση των απαντήσεων του ερωτηματολογίου και της ομαδικής συνέντευξης. Μετά από κάθε ερώτηση ακολουθούν οι απαντήσεις των γονέων στο ερωτηματολόγιο αλλά και στη συνέντευξη. Από τα δεδομένα της ομαδικής συνέντευξης γίνεται αναφορά στο αν οι απαντήσεις ταυτίζονται με τις αντίστοιχες του ερωτηματολογίου και επίσης αναφέρονται χαρακτηριστικές απαντήσεις, που αποκαλύπτουν με ένα πιο αναλυτικό και συγκεκριμένο τρόπο, πτυχές των αντιλήψεων των γονέων. Ακολουθούν τα αποτελέσματα των απαντήσεων στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου:

Στην ερώτηση 1: *Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι το παιδί σας επέλεξε να μετέχει στην περιβαλλοντική ομάδα*

1α	Επειδή πηγαίνει η παρέα του	9	24%
1β	Γιατί είναι ευαισθητοποιημένο σε θέματα που αφορούν το περιβάλλον	9	24%
1γ	Για να δουλέυει ομαδικά και να συνεργάζεται	7	18%
1δ	Για τις επισκέψεις και τις εκδρομές	5	13%
1ε	Για τις διάφορες δραστηριότητες που γίνονται (συνεντεύξεις, κατασκευές κλπ.)	7	18%
1στ	Για κάποιο άλλο λόγο	1	3%
ΣΥΝΟΛΟ		38	100%

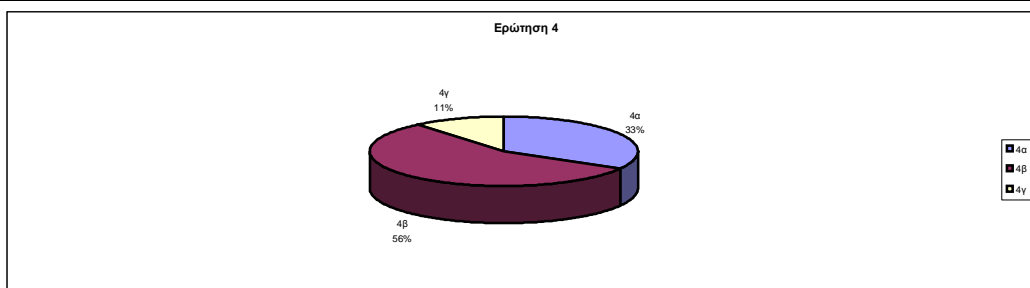
Πίνακας 1 και γράφημα 1: Αποτελέσματα απαντήσεων στην ερώτηση 1

Οι γονείς θεωρούν ότι τα παιδιά τους αποφασίζουν, να μετέχουν: σε μεγαλύτερο ποσοστό λόγω του τρόπου που πραγματοποιείται η Π.Ε. 36 % (ήτοι των ομαδοσυνεργατικών μορφών της Π.Ε. 18% και των διαφόρων δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια εφαρμογής της 18%,), σε σημαντικό ποσοστό λόγω παρέας 24% και λόγω ευαισθητοποίησης για το περιβάλλον 24%, και σε μικρότερο ποσοστό για τις επισκέψεις και τις εκδρομές 18%.

Οι αντιλήψεις που προέκυψαν στην ομαδική συνέντευξη, συμφωνούν με τις απαντήσεις που έδωσαν στο ερωτηματολόγιο. Μια μητέρα καταθέτοντας την άποψη της δίνει μια διαφορετική διάσταση: «Πιστεύω ότι τα παιδιά τα κέρδισε το ότι μπορούσαν να εκφράσουν ελεύθερα τις σκέψεις τους, τους κέρδισε η διαδικασία»

Στην ερώτηση 4: *Κατά τη διάρκεια της χρονιάς και σχετικά με τη συμμετοχή του στις εργασίες της περιβαλλοντικής ομάδας, το παιδί σας,*

4α	Απλά σας ενημέρωνε	6	32%
4β	Επιχειρούσε να το συζητήσει μαζί σας	10	56%
4γ	Τίποτε από αυτά	2	11%
ΣΥΝΟΛΟ		18	100%

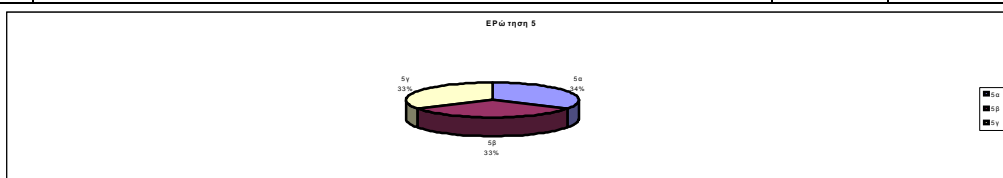

Πίνακας 4 και γράφημα 4: Αποτελέσματα απαντήσεων στην ερώτηση 4

Οι γονείς αναφέρουν ότι στη διάρκεια του προγράμματος τα παιδιά τους επιχειρήσαν να συζητήσουν μαζί τους (ποσοστό 56%), ενώ το 32% απλά τους ενημέρωσε. Αυτό αποδεικνύει ότι τα παιδιά στην πλειοψηφία τους ζούσαν στο ρυθμό του προγράμματος, αφού σε συνολικό ποσοστό 88% συζήτησαν ή ενημέρωσαν τους γονείς τους.

Στην ερώτηση 5: *Ζήτησε, το παιδί σας, τη βοήθειά σας, σχετικά με την περιβαλλοντική εκπαίδευση (π.χ. κάποια ιδέα ή κάποιου είδους συμμετοχή σας) στη διάρκεια της χρονιάς;*

5α	Ναι	6	33%
5β	Όχι	6	33%
5γ	Δεν ξέρω, δεν θυμάμαι	6	33%
ΣΥΝΟΛΟ		18	100%

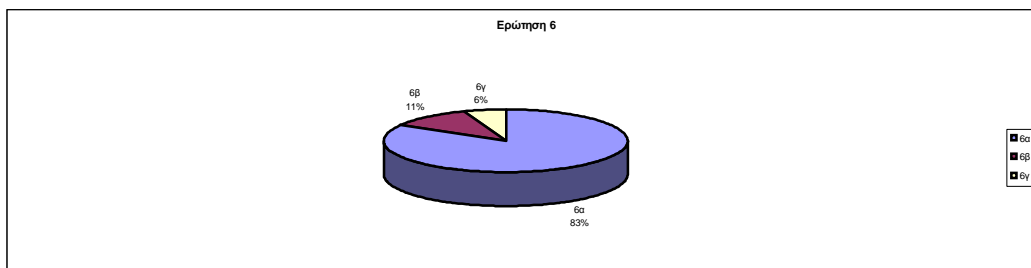
Πίνακας 5 και γράφημα 5: Αποτελέσματα απαντήσεων στην ερώτηση 5

Οι απαντήσεις σε αυτό το ερώτημα (5^ο) σχετικά με το αν τα παιδιά τους ζήτησαν τη βοήθεια τους, παρουσιάζονται ισοδύναμες με 33%. Παρόλα αυτά, οι γονείς στην ομαδική συνέντευξη τόνισαν χαρακτηριστικά το ότι τα παιδιά τους όχι μόνο ενημέρωναν και συζητούσαν για τη συμμετοχή τους στην π.ο. (Δες και το προηγούμενο ερώτημα 4^ο) αλλά και επιδίωκαν τη συνεργασία με τους γονείς τους. Ενδεικτικές είναι οι απαντήσεις:

- Καθήσαμε πλάι - πλάι, έμαθε το power point, έμαθε τα βασικά για μια παρουσίαση
- «Να πιάσουμε το ερωτηματολόγιο», «πώς θα το φτιάξουμε μπαμπά;» ... και ήταν ενθουσιασμένη
- «Θέλει να γίνει και πολιτικός μηχανικός, τώρα»
- Ο Πέτρος μου έφερε να σιδερώσω τις κουρτίνες, «εγώ, θα πλύνω τα τζάμια του σχολείου που είναι πολύ βρώμικα», μου είπε.

Στην ερώτηση 6: Μήπως συζήτησε μαζί σας σχετικά με το τι σκοπεύανε να πετύχουνε τα παιδιά της περιβαλλοντικής ομάδας με το συγκεκριμένο πρόγραμμα «Η αυλή του σχολείου μας»

6α	Ναι	15	83%
6β	Όχι	2	11%
6γ	Δεν ξέρω, δεν θυμάμαι	1	6%
ΣΥΝΟΛΟ		18	100%

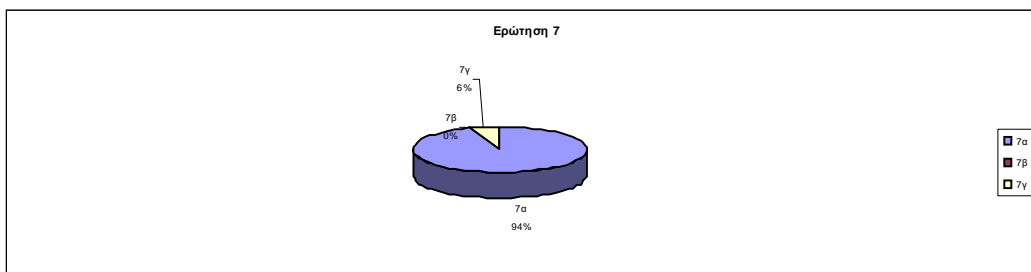

Πίνακας 6 και γράφημα 6: Αποτελέσματα απαντήσεων στην ερώτηση 6

Τα παιδιά σε πολύ μεγάλο ποσοστό (83%) ενημέρωσαν για το τι θέλανε να πετύχουνε με το συγκεκριμένο πρόγραμμα (όπως φαίνεται παραπάνω και στην ερ.4). Αυτό δείχνει πόσο σημαντικό ήταν για τα παιδιά το πρόγραμμα Π.Ε. και μάλιστα στην ομαδική συνέντευξη οι γονείς ανέφεραν ότι τα παιδιά έκαναν σχέδια, συζητούσαν για τις αλλαγές που θα γίνουνε και για το πώς θα είναι η νέα σχολική αυλή και ότι κάποια από αυτά λυπούνται που θα αλλάξουν σχολείο την επόμενη σχολική χρονιά.

Στην ερώτηση 7: Θεωρείτε ότι η συμμετοχή του παιδιού σας, στην περιβαλλοντική ομάδα, κινητοποίησε τα ενδιαφέροντά του;

7α	Ναι	17	94%
7β	Όχι	0	0%
7γ	Δεν ξέρω, δεν θυμάμαι	1	6%
ΣΥΝΟΛΟ		18	100%

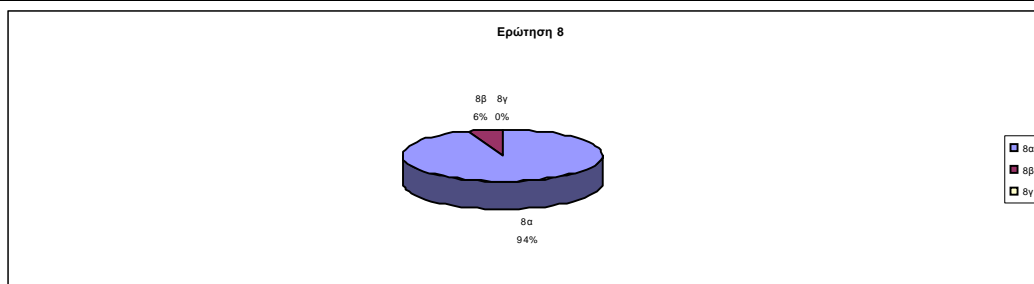
Πίνακας 7 και γράφημα 7: Αποτελέσματα απαντήσεων στην ερώτηση 7

Η απάντηση των γονέων στο ερωτηματολόγιο σχετικά με το αν η συμμετοχή του παιδιού τους, στην π.ο., κινητοποίησε τα ενδιαφέροντά του παρουσιάζεται με πάρα πολύ υψηλό ποσοστό (ποσοστό 94%). Χρειάζεται να τονισθεί ότι δεν υπήρξε καμία αρνητική απάντηση.

Στην ομαδική συνέντευξη μάλιστα, οι γονείς ανέφεραν ότι τα παιδιά τους ήθελαν να συμμετάσχουν ενεργά στις εργασίες για την αλλαγή του σχολικού κήπου. Μια μητέρα ανέφερε χαρακτηριστικά «νόμιζες ότι θα αλλάξουν τον κόσμο»

Στην ερώτηση 8: Ποια είναι η αίσθησή σας σχετικά με το τελικό αποτέλεσμα της προσπάθειας που έκανε το παιδί σας;

8α	Έμεινε ευχαριστημένο	17	94%
8β	Δεν έμεινε ευχαριστημένο	1	6%
8γ	Δεν αντιληφθήκατε κάτι σχετικό	0	0%
ΣΥΝΟΛΟ		18	100%

Πίνακας 8 και γράφημα 8: Αποτελέσματα απαντήσεων στην ερώτηση 8

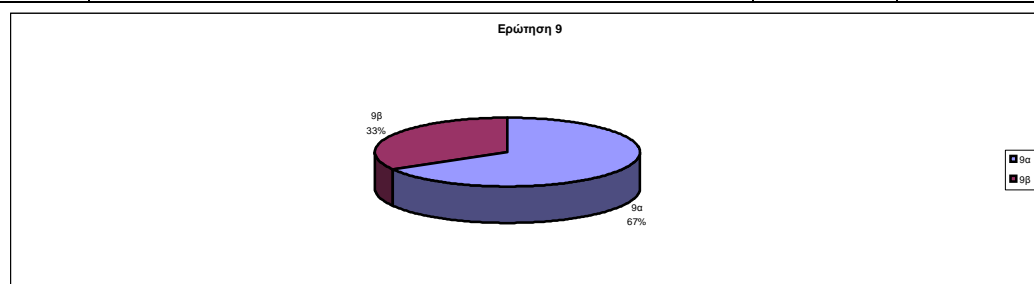
Το 94% των γονέων θεωρούν ότι το παιδί τους έμεινε ευχαριστημένο σχετικά με το τελικό αποτέλεσμα της προσπάθειας

Οι αντιλήψεις που προέκυψαν από τη συζήτηση στην ομαδική συνέντευξη συμφωνούν με τις απαντήσεις που έδωσαν στο ερωτηματολόγιο. Χαρακτηριστική είναι η απάντηση μητέρας:

- «Παρόλο που έχει κλείσει το σχολείο περνάνε κάθε μέρα και βλέπουν τις εργασίες»

Στην ερώτηση 9: Διαπιστώσατε κάποια διαφορά στις αντιλήψεις και στη συμπεριφορά του παιδιού σας σε θέματα περιβάλλοντος;

9α	Ναι	12	67%
9β	Όχι	6	33%
ΣΥΝΟΛΟ		18	100%

Πίνακας 9 και γράφημα 9: Αποτελέσματα απαντήσεων στην ερώτηση 9

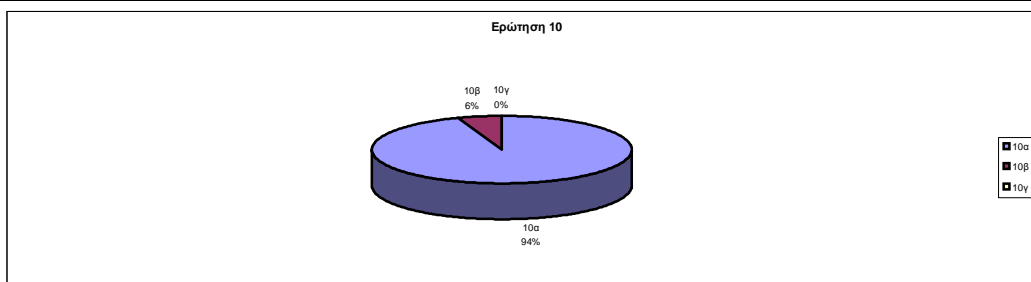
Τα 2/3 των γονέων διαπίστωσαν διαφορά στις αντιλήψεις και στη συμπεριφορά του παιδιού σας σε θέματα περιβάλλοντος

Οι αντιλήψεις που προέκυψαν από τη συζήτηση στην ομαδική συνέντευξη, συμφωνούν με τις απαντήσεις που έδωσαν στο ερωτηματολόγιο. Ενδεικτικές είναι οι απαντήσεις:

- «Μην παίρνεις χρωματιστές χαρτοπετσέτες επιβαρύνει το περιβάλλον», μου λέει η μεγάλη.
- «Θα πάρεις αυτό ... , γιατί το άλλο που είναι σπρέι καταστρέφει την ατμόσφαιρα»
- «Όταν θα πάω να μιλήσω για την ατμόσφαιρα, μου λέει κόψε πρώτα το τσιγάρο εσύ»

Στην ερώτηση 10: *Εσείς οι ίδιοι θεωρείτε σημαντική τη συμμετοχή του παιδιού σας σε πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης;*

10α	Πολύ Σημαντική	17	94%
10β	Λίγο Σημαντική	1	6%
10γ	Αδιάφορη	0	0%
ΣΥΝΟΛΟ		18	100%

Πίνακας 10 και γράφημα 10: Αποτελέσματα απαντήσεων στην ερώτηση 10

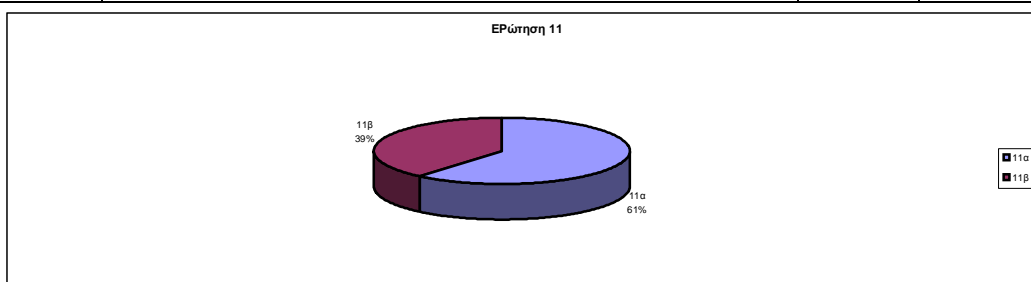
Οι γονείς θεωρούν τελικά την συμμετοχή τους σημαντική 100% (ήτοι 94% πολύ σημαντική και 6% λίγο σημαντική)

Οι αντιλήψεις που προέκυψαν από τη συζήτηση στην ομαδική συνέντευξη ταιριάζουν με τις απαντήσεις που έδωσαν στο ερωτηματολόγιο. Χαρακτηριστικές είναι οι απαντήσεις:

- *Όχι ευχαριστημένη απλώς, είχε ξετρελαθεί.*
- *Ήταν τόσο ενθουσιασμένος που μετά το χειρουργείο, ήτανε Τετάρτη, είπε: «θα πάω τώρα στην περιβαλλοντική». Μια άλλη φορά με 40 πυρετό, πάλι στην περιβαλλοντική.*
- *Η μέρα που είχατε πάει στον δήμαρχο και η μέρα που είχατε πάει στον Ο.Σ.Κ. θα της μείνει αξέχαστη. Νόμιζες ότι θα γκρεμίσουν και θα ξανακτίσουν το σχολείο από την αρχή. «Ο δήμαρχος», μου είπε, «μας αντιμετώπισε σαν μεγάλους»*

Στην ερώτηση 11: *Παρευρεθήκατε στην παρουσίαση της δουλειάς της περιβαλλοντικής ομάδας;*

11α	Ναι	11	61%
11β	Όχι	7	39%
ΣΥΝΟΛΟ		18	100%

Πίνακας 11 και γράφημα 11: Αποτελέσματα απαντήσεων στην ερώτηση 11

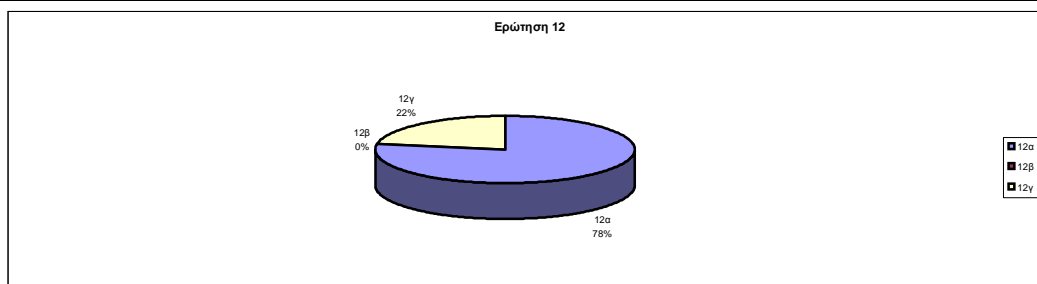
Είναι αξιοπρόσεκτο που ενώ οι γονείς είχαν τόσο θετική εικόνα για το πρόγραμμα που μετείχαν τα παιδιά τους ένα ποσοστό 39% δεν παραβρέθηκε στην τελική εκδήλωση – παρουσίαση για να δουν τα παιδιά τους.

Οι αντιλήψεις που προέκυψαν από τη συζήτηση στην ομαδική συνέντευξη ταιριάζουν με τις απαντήσεις που έδωσαν στο ερωτηματολόγιο. Ενδεικτική είναι η απάντηση:

- *Στην παρουσίαση, μόνο για το Λάζο, είχανε έρθει 16 άτομα να τον δούνε. Είχαμε ενθουσιαστεί, είδαμε κάτι που δεν το περιμέναμε, ήτανε κάτι πολύ παραπάνω από τις προσδοκίες μας.*

Στην ερώτηση 12: Πιστεύετε ότι ένα πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης μπορεί να αποτελέσει «χώρο» συνεργασίας των μελών της σχολικής κοινότητας (παιδιών, γονέων, καθηγητών);

12α	Ναι	14	78%
12β	Όχι	0	0%
12γ	Δεν γνωρίζω	4	22%
ΣΥΝΟΛΟ		18	100%

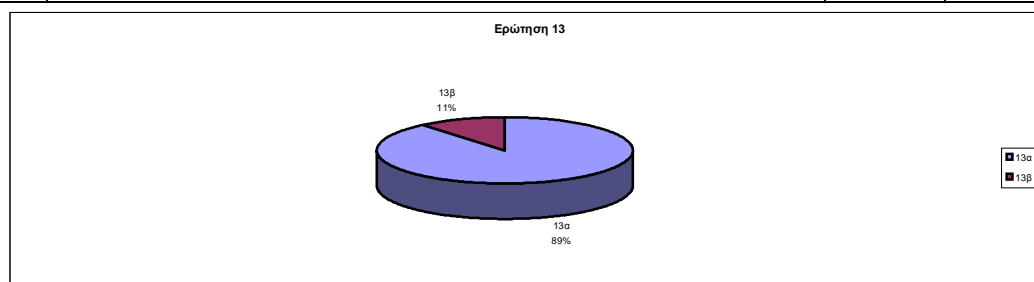

Πίνακας 12 και γράφημα 12: Αποτελέσματα απαντήσεων στην ερώτηση 12

Οι γονείς θεωρούν ότι ένα πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης μπορεί να αποτελέσει «χώρο» συνεργασίας των μελών της σχολικής κοινότητας (παιδιών, γονέων, καθηγητών) και θα ήταν διατεθειμένοι να συμμετάσχουν οι ίδιοι, μαζί με τα παιδιά τους, σε ανάλογες δραστηριότητες (π.χ. φύτευση, συντήρηση κλπ.). Δεν υπάρχει καμία αρνητική απάντηση αλλά ένα ποσοστό 22% το οποίο απαντά *Δεν γνωρίζω*, απ' ότι φάνηκε στην ομαδική συνέντευξη απαντά μάλλον έτσι γιατί αγνοεί λεπτομέρειες για τον τρόπο που διεξάγεται η Π.Ε.

Στην ερώτηση 13: Θα ήσασταν διατεθειμένοι να συμμετάσχετε οι ίδιοι, μαζί με τα παιδιά σας, σε ανάλογες δραστηριότητες (π.χ. φύτευση, συντήρηση κλπ.);

13α	Ναι	16	89%
13β	Όχι	2	11%
ΣΥΝΟΛΟ		18	100%

Πίνακας 13 και γράφημα 13: Αποτελέσματα απαντήσεων στην ερώτηση 13

Οι γονείς δηλώνουν ότι είναι διατεθειμένοι να συμμετέχουν οι ίδιοι, μαζί με τα παιδιά τους, σε ανάλογες δραστηριότητες σε υψηλό ποσοστό.

Αλλά και στην ομαδική συνέντευξη ήταν ιδιαίτερα θετικοί οι γονείς σε αυτή τη σκέψη. Παρόλα αυτά κάποιος από τους γονείς που μετείχαν στη ομαδική συνέντευξη έθεσε θέμα έλλειψης χρόνου.

Στη διάρκεια της ομαδικής συνέντευξης εκτός των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου τέθηκαν από τον ερευνητή και τις καθηγήτριες εμβόλιμα και άλλες ερωτήσεις προς τους γονείς. Από αυτές προέκυψαν επίσης ορισμένες διαπιστώσεις:

- Ø Τα παιδιά μέσα από τις δραστηριότητες της Π.Ε., δημιουργούν, μαθαίνουν, ξεκουράζονται, ανοίγει το μυαλό τους και φεύγουν από τη στεγνή γνώση.

- ∅ Τα μαθήματα είναι κάπως απρόσωπα για τα παιδιά και νοιώθουν πιεσμένα μεσ' στην τάξη, ενώ στην Π.Ε. νοιώθουν πολύ απελευθερωμένα.
- ∅ Η συμπεριφορά των καθηγητών και της υπόλοιπης ομάδας που λειτουργούσε ομαδικά, άρεσε πάρα πολύ στα παιδιά.
- ∅ Η δουλειά που γίνεται στην Π.Ε. είναι εντελώς διαφορετική και δίνει στα παιδιά πολύ περισσότερα πράγματα από το απλά αγαπώ το περιβάλλον, αγαπώ τη φύση .
- ∅ Η συνάντηση με τον δήμαρχο και η επίσκεψη στον Ο.Σ.Κ. (Οργανισμό Σχολικών Κτιρίων) ήταν αξέχαστες εμπειρίες για τα παιδιά (Ένας γονιός αναφέρει χαρακτηριστικά: *νόμιζες ότι θα γκρεμίσουν και θα ξανακτίσουν το σχολείο από την αρχή*).

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Από την επεξεργασία των απαντήσεων των γονέων που συμμετείχαν στην έρευνα με ερωτηματολόγιο προέκυψαν συνοπτικά τα εξής συμπεράσματα:

- ∅ Τα παιδιά μετείχαν στην Π.Ε. κυρίως λόγω των ομαδοσυνεργατικών δραστηριοτήτων, λόγω της συμμετοχής φίλων τους και λόγω ευαισθητοποίησης για το περιβάλλον
- ∅ Τα παιδιά αποφάσισαν μόνα τους για την συμμετοχή τους στην π.ο. Αυτό πιθανά οφείλεται στο ότι οι οικογένειες τους είναι (γενικά) ευαισθητοποιημένες σε θέματα περιβάλλοντος,
- ∅ Τα παιδιά επιχειρούσαν να συζητήσουν ή τους ενημέρωναν σχετικά με όσα έκαναν στην π.ο.
- ∅ Η συμμετοχή των παιδιών τους στην π.ο. ήταν πολύ σημαντική και κινητοποίησε τα ενδιαφέροντά τους
- ∅ Τα παιδιά έμειναν ευχαριστημένα από το τελικό αποτέλεσμα της προσπάθειας που έκαναν.
- ∅ Ένα πρόγραμμα Π.Ε. μπορεί να αποτελέσει «χώρο» συνεργασίας των μελών της σχολικής κοινότητας (παιδιών, γονέων, καθηγητών) και θα ήταν διατεθειμένοι να συμμετάσχουν οι ίδιοι, συνεργαζόμενοι με τα παιδιά τους, σε ανάλογες δραστηριότητες (π.χ. φύτευση, συντήρηση κλπ.)

Από την επεξεργασία των όσων ελέχθησαν από τους γονείς που συμμετείχαν στην ομαδική συνέντευξη προέκυψε ότι:

- ∅ Οι δραστηριότητες της Π.Ε. είναι σημαντικές διότι δίνουν την ευκαιρία στα παιδιά μέσα από αυτές να δημιουργούν, να μαθαίνουν, να ξεκουράζονται, να φεύγουν από τη στεγνή γνώση και να «ανοίγουν» το μυαλό τους.
- ∅ Τα μαθήματα, για τα παιδιά, είναι κάπως απρόσωπα και νοιώθουν πιεσμένα μεσ' στην τάξη, ενώ στην Π.Ε. νοιώθουν πολύ απελευθερωμένα.
- ∅ Η συμπεριφορά των καθηγητών και των παιδιών της π.ο. που λειτουργούσαν ομαδικά άρεσε πάρα πολύ στα παιδιά
- ∅ Έγιναν δημιουργικές συναντήσεις (με τον δήμαρχο και η επίσκεψη στον Ο.Σ.Κ.) που ήταν αξέχαστες εμπειρίες για τα παιδιά.

Είναι εμφανές ότι τα παιδιά ζουν έντονα τις δραστηριότητες της Π.Ε. Αναπτύσσουν τα ταλέντα τους μέσα από αυτές χωρίς να πιέζονται από την ύλη ή την εξέταση. Μαθαίνουν να διεκδικούν ένα καλύτερο περιβάλλον (σχολικό ή ευρύτερο) και να συνεργάζονται με τοπικούς και άλλους φορείς. Οι αντιλήψεις των γονέων όπως καταγράφονται στην παρούσα έρευνα μπορούν να αξιοποιηθούν στο σχεδιασμό για τη βελτίωση των προγραμμάτων Π.Ε.

Δυο χαρακτηριστικές σκέψεις γονέων σχετικά με τη συμμετοχή των παιδιών τους στην π.ο.:

«Είδαμε κάτι που δεν το περιμέναμε, κάτι που ήταν παραπάνω από τις προσδοκίες μας»

«Εμείς έχουμε πολύ καλή επαφή με τη φύση και τα παιδιά είναι συνέχεια κοντά στην φύση, αλλά η δουλειά που γίνεται εδώ είναι εντελώς διαφορετική από το αγαπώ το περιβάλλον, αγαπώ τη φύση»

Ένας άλλος γονιός προτείνει κάτι που όλοι όσοι μετέχουν ενεργά στην Π.Ε. επιδιώκουν: «Ένα πρόγραμμα Π.Ε. να αποτελέσει 'χώρο' συνεργασίας των μελών της σχολικής κοινότητας (παιδιών, γονέων, καθηγητών)»

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Altrichter, H., Posch, P. & Somekh, B. (2001) *Οι εκπαιδευτικοί ερευνούν το έργο τους*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
2. Cohen, L., Manion, L. (1997) *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Αθήνα: Έκφραση.
3. Κοσμίδης, Π., Μπαγάκης, Γ., Κρητικού, Ε., Καλουδιώτη, Σ. (2005) Έρευνα δράσης για τη βελτίωση προγράμματος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και την επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού. Στο Γεωργόπουλος, Α. (επιμ.), *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Ο νέος πολιτισμός που αναδέεται*. Αθήνα: Gutenberg.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: Ερωτηματολόγιο προς τους γονείς

Γυμνάσιο Γλυκών Νερών

Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης 2002-3 Θέμα: Η Αυλή του Σχολείου μας Ερωτηματολόγιο για τους γονείς μαθητών και μαθητριών της Περιβαλλοντικής ομάδας

1. Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι το παιδί σας επέλεξε να μετέχει στην περιβαλλοντική ομάδα:
Επειδή πηγαίνει η παρέα του
Γιατί είναι ευαίσθητοποιημένο σε θέματα που αφορούν το περιβάλλον
Για να δουλέυει ομαδικά και να συνεργάζεται
Για τις επισκέψεις και τις εκδρομές
Για τις διάφορες δραστηριότητες που γίνονται (συνεντεύξεις, κατασκευές κλπ.)
Για κάποιο άλλο λόγο
2. Η οικογένεια σας είναι ευαίσθητοποιημένη σε θέματα περιβάλλοντος; Γίνεται δηλ. καθόλου συζήτηση για τέτοια θέματα, προσπάθεια ανακύκλωσης κλπ.;;
Ναι
Όχι
3. Πως αποφάσισε το παιδί σας να μετέχει στην περιβαλλοντική ομάδα;
Μετά από συζήτηση με σας
Αποφάσισε μόνο του
Άλλο
4. Κατά τη διάρκεια της χρονιάς και σχετικά με τη συμμετοχή του στις εργασίες της περιβαλλοντικής ομάδας, το παιδί σας,
Απλά σας ενημέρωνε
Επιχειρούσε να το συζητήσει μαζί σας
Τίποτε από αυτά
5. Ζήτησε, το παιδί σας, τη βοήθειά σας, σχετικά με την περιβαλλοντική εκπαίδευση (π.χ. κάποια ιδέα ή κάποιου είδους συμμετοχή σας) στη διάρκεια της χρονιάς;
Ναι (σε τι)
Όχι (γιατί νομίζετε δεν ζητήθηκε)
Δεν ξέρω, δεν θυμάμαι
6. Μήπως συζήτησε μαζί σας, σχετικά με το τι σκοπεύανε, τα παιδιά της περιβαλλοντικής ομάδας, να πετύχουν με το συγκεκριμένο πρόγραμμα «Η αυλή του σχολείου μας»
Ναι
Όχι
Δεν ξέρω, δεν θυμάμαι
7. Θεωρείτε ότι η συμμετοχή του παιδιού σας, στην περιβαλλοντική ομάδα, κινητοποίησε τα ενδιαφέροντά του;
Ναι
Όχι
Δεν εντοπίσατε κάτι
8. Ποια είναι η αίσθησή σας σχετικά με το τελικό αποτέλεσμα της προσπάθειας που έκανε το παιδί σας;
Έμεινε ευχαριστημένο
Δεν έμεινε ευχαριστημένο
Δεν αντιληφθήκατε κάτι σχετικό
9. Διαπιστώσατε κάποια διαφορά στις αντιλήψεις και στη συμπεριφορά του παιδιού σας σε θέματα περιβάλλοντος;
Ναι
Όχι
Αν ναι σε τι;
10. Εσείς οι ίδιοι θεωρείτε σημαντική τη συμμετοχή του παιδιού σας σε πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης;
Πολύ Σημαντική
Λίγο Σημαντική
Αδιάφορη
11. Παρευρεθήκατε στην παρουσίαση της δουλειάς της περιβαλλοντικής ομάδας;
Ναι
Όχι
Αιτιολογήστε την απάντησή σας
12. Πιστεύετε ότι ένα πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης μπορεί να αποτελέσει «χώρο» συνεργασίας των μελών της σχολικής κοινότητας (παιδιών, γονέων, καθηγητών);
Ναι
Όχι
Δεν γνωρίζω
Αιτιολογήστε την απάντησή σας
13. Θα ήσασταν διατεθειμένοι να συμμετάσχετε οι ίδιοι, μαζί με τα παιδιά σας, σε ανάλογες δραστηριότητες (π.χ. φύτευση, συντήρηση κλπ.);
Ναι
Όχι